

4. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року. URL: <https://cutt.ly/oTBXsVu>
5. Рясна Л. В., Смолянчук Н. М. Засоби формування культурної компетентності в учнів початкової школи. *Нова українська школа: стратегія розвитку особистості : зб. тез доп. II Всеукр. студ. наук.-практ. конф., Мукачево, 15 лют. 2021 р.* / Мукачево, держ. ун-т ; [за ред. Г. В. Товканець]. Мукачево, 2021. С. 120–121. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6f22bb9d-6572-482f-a07a-f90365c272ea/content>
6. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. У кн.: Сухомлинський В. О. Вибрані твори: В 5 т. К.: Радянська школа, 1977. Т. 3. С. 7-279.
7. Чжоу Тінтін Культурна компетентність як результат фахової підготовки вчителів музичного мистецтва. *Молодь і ринок.* 2021/ №5-6 (191-192)/ С. 177-182 <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/239355/237750>

Соломія Турчин,
студентка педагогічного факультету,

Тетяна Качак,
докторка філологічних наук, професорка,
Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника, Україна

ТВОРЧІ ПРОЄКТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ОСНОВІ ПРОЧИТАНИХ ДИТЯЧИХ КНИГ

У статті особливу увагу приділено розвитку мовленнєвих, читацьких і творчих компетентностей учнів через проєктну діяльність, що базується на змісті художніх творів. Визначено ключові чинники, що впливають на ефективність такої роботи, зокрема рівень розуміння тексту, інтерес до читання та можливість самовираження учнів. Акцент зроблено на використанні різноманітних форм творчої діяльності, таких як створення ілюстрацій, інсценізацій, лепбуків, презентацій і мініпроєктів, що сприяють глибшому осмисленню змісту прочитаного. Виконання творчих завдань на основі дитячих книг активізує пізнавальну діяльність учнів, розвиває уяву, критичне мислення та емоційне сприйняття художнього тексту.

Ключові слова: проєктна діяльність, дитяча книга, творчість, молодші школярі.

Вступ

Учні початкових класів знайомляться з дитячими книгами переважно на уроках літературного читання. У цей період відбувається формування їхньої читацької компетентності, яка є складовою літературної та важливим засобом розвитку комунікативної й пізнавальної компетентностей. У процесі читання,

обговорення та осмислення змісту художніх творів розширюється читацький досвід учнів, формується інтерес до книги, розвивається уява та емоційно-ціннісне ставлення до прочитаного.

Основою сучасного уроку читання є художній твір, а одним із ефективних способів роботи з ним виступає організація творчих проєктів. Учитель має вміло поєднувати традиційні методи аналізу тексту з проєктною діяльністю, яка дає змогу учням глибше зануритися у зміст прочитаного. Як відомо, упродовж навчального року діти знайомляться з творами різними за тематикою, жанром, обсягом і складністю, що відкриває широкі можливості для створення різноманітних творчих проєктів.

Робота над прочитаними книгами через проєктну діяльність вимагає особливого підходу, добору ефективних методів і форм взаємодії учня з текстом. Виконуючи творчі завдання, молодші школярі не лише відтворюють зміст твору, а й інтерпретують його, висловлюють власне ставлення, розвивають креативність та критичне мислення. З огляду на це, удосконалення методики організації творчих проєктів на основі дитячих книг у початковій школі є актуальним питанням сучасної освіти.

Мета статті – розкрити особливості організації творчих проєктів молодших школярів на основі прочитаних дитячих книг.

Результати дослідження

Педагоги-практики і науковці однакові в тому, що проєктні технології є дієвими і ефективними у формуванні ключових і предметних компетентностей учнів, сприяють їхньому всебічному розвитку. Проєктна діяльність на уроках і в позаурочний час в початковій школі завжди відбувається під контролем вчителя. З огляду на вік дітей та особливості освітньої діяльності, учням пропонують короткотривалі проєкти, але навіть під час їх виконання, «вчителі мають чудову можливість залучити до пошукової, творчої діяльності практично всіх учнів і в першу чергу – дітей з підвищеною навчальною мотивацією» [6, с. 44].

Цікавими за змістом, методами і формами роботи є проєкти з мовно-літературної освітньої галузі, зокрема ті, які проводять на основі прочитаних творів дитячої літератури – різноманітної тематично й жанрово, багатой образами й моделями поведінки [4]. Проєктна діяльність сприяє формуванню не тільки читацької й літературознавчої компетентності учнів, а й особистісно-діяльнісної. «Структурними компонентами змісту цієї компетенції є: мовленнєва творча діяльність, літературно-творча ігрова діяльність з огляду на прочитане, процес творення власних літературних текстів» [3, с. 148]. Окрім того, «участь у роботі над колективними або індивідуальними проєктами сприяє формуванню в молодших школярів вміння відбирати і аналізувати інформацію, працювати з енциклопедіями, довідниками, спеціальною літературою, присвяченою різним формам життя і діяльності людини, галузям техніки, науковим відкриттям, використовувати можливості інформаційних технологій» [6, с. 44].

Організовуючи творчі проєкти молодших школярів на основі прочитаних дитячих книг, педагоги враховують вікові та індивідуальні особливості сприймання художнього тексту. Від того, наскільки вчитель зуміє зацікавити учнів змістом твору, активізувати їхню уяву, емоції та мислення, залежить ефективність проєктної діяльності. Як зазначав Василь Сухомлинський, «читання – це віконце, через яке діти бачать і пізнають світ», а отже, важливо не лише прочитати твір, а й творчо його осмислити [5]. Творчі проєкти, побудовані на основі дитячих книг, сприяють глибшому розумінню тексту, адже учні не просто відтворюють зміст, а інтерпретують його, «проживають» події разом із героями. Учитель добирає такі види діяльності, які допомагають школярам уявити описані події, відчувати настрій твору, висловити власне ставлення до прочитаного. Це можуть бути інсценізації, створення ілюстрацій, лепбуків, коміксів, презентацій, мінідосліджень.

На ефективність виконання творчих проєктів впливають такі чинники: рівень сформованості читацьких умінь, емоційна чутливість учнів, їхній

життєвий досвід, а також зміст і художні особливості обраного твору. Як підкреслювали науковці, дитина мислить образами, тому робота з художнім текстом має спиратися на розвиток уяви та образного мислення. Сучасна дитяча література відкриває широкі можливості для організації творчих проєктів. Зокрема, твори Галини Кирпи, Івана Андрусяка, Сашка Дерманського вирізняються образністю, емоційністю та доступністю для молодших школярів. Наприклад, після читання книги «Чудове Чудовисько», [2] учням можна запропонувати створити власний проєкт «Мій фантастичний герой», де вони описують, малюють або презентують вигаданого персонажа, використовуючи риси героя твору.

Під час реалізації проєктів учитель має підготувати учнів до глибшого розуміння тексту: організувати бесіду, звернути увагу на ключові події, образи, мотиви, допомогти узагальнити враження. Важливо, щоб учні не лише відтворювали сюжет, а й аналізували поведінку героїв, висловлювали власну думку. Наприклад, після читання віршів зі збірки І. Андрусяка «М'яке і пухнасте» [1] можна запропонувати дітям створити лепбук «Світ емоцій героя», де вони відображають почуття персонажа через малюнки, слова, асоціації. Особливу роль у проєктній діяльності відіграють інтерактивні методи навчання. Дитина вчиться тоді, коли діє, тому виконання творчих завдань, робота в групах, презентація результатів сприяють активізації пізнавальної діяльності. Доцільним є використання цифрових інструментів, зокрема сервісу LearningApps, для створення інтерактивних вправ, вікторин, пазлів за змістом прочитаних книг [7]. Аналізуючи результати творчих проєктів, учитель звертає увагу на такі аспекти: розуміння змісту твору, уміння передати основну ідею, креативність виконання, здатність працювати в команді. Проєктна діяльність сприяє розвитку мовлення, збагаченню словникового запасу, формуванню критичного мислення та емоційного інтелекту учнів.

Отже, організація творчих проєктів на основі дитячих книг є ефективним засобом розвитку особистості молодшого школяра. Вона поєднує читання, аналіз і творчу діяльність, що забезпечує глибоке осмислення художнього тексту та формування стійкого інтересу до книги.

Висновки

Ефективна організація творчих проєктів молодших школярів на основі прочитаних дитячих книг ґрунтується на поєднанні глибокого осмислення художнього тексту та активної творчої діяльності учнів. Робота з книгою не обмежується її читанням і відтворенням змісту, а переходить у процес інтерпретації, аналізу образів, вчинків героїв, ідейного наповнення твору. Саме така діяльність забезпечує цілісне сприйняття літератури та формує стійкий інтерес до читання. Використання різноманітних форм проєктної діяльності (ілюстрування, інсценізація, створення лепбуків, презентацій, творчих робіт) сприяє розвитку уяви, критичного мислення, мовлення та емоційного інтелекту учнів. Важливим компонентом є також поєднання тексту з візуальними матеріалами, що допомагає дітям глибше зрозуміти зміст твору та відчутти його емоційно-естетичну цінність.

Залучаючи молодших школярів до творчих проєктів на основі дитячих книг, педагоги здійснюють цілеспрямовану роботу над формуванням читацької, комунікативної, літературної та соціальної компетентностей. Такий підхід сприяє розширенню світогляду учнів, розвитку їхніх творчих здібностей, формуванню вміння висловлювати власну думку та працювати в команді. Отже, проєктна діяльність є важливим і ефективним засобом реалізації завдань сучасної початкової освіти та забезпечує гармонійний розвиток особистості дитини.

Список використаних джерел

1. Андрусак І. М'яке і пухнасте. Київ: Братське, 2015. 32 с.
2. Дерманський С. Чудове Чудовисько. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2010. 192 с.
3. Качак Т. Б. Літературна освіта молодших школярів. Підручник для здобувачів вищої освіти. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2024. 200 с.

4. Качак Т. Б. Українська література для дітей: підручник. 3-це вид. доповн. К.: ВЦ «Академія», 2025. 456 с.
5. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ : Радянська школа, 1977. 384 с.
6. Ярмош Т. П. Проектні технології в процесі вивчення предметів учнями початкових класів. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. 2012. # 2(18). С. 44-48.
7. LearningApps.org: вебсайт. URL: <https://learningapps.org/> (дата звернення: 23.03.2026).

Мар'яна Червоняк,
студентка педагогічного факультету,

Тетяна Качак,
докторка філологічних наук, професорка,
Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника, Україна

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ СЛОВНИКОВОЇ РОБОТИ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті проаналізовано особливості методики організації словникової роботи на уроках літературного читання в початкових класах. Розкрито роль контексту, наочності та інтерактивних вправ у процесі семантизації лексики. Запропоновано ефективні прийоми збагачення словникового запасу молодших школярів у межах концепції НУШ.

Ключові слова: словникова робота, молодші школярі, початкова школа, методика, читання, лексичне значення.

Вступ

На сучасному етапі розвитку початкової освіти формування читацької компетентності є невід'ємною частиною освітнього процесу. Одним із ключових аспектів цієї роботи є організація словникової роботи на уроках читання. Оскільки лексичний запас дитини безпосередньо впливає на рівень розуміння художнього твору, оволодіння методикою семантизації нових слів стає критично важливим для вчителя початкових класів. У контексті Нової української школи словникова робота має бути не формальним етапом уроку, а мовленнєвою практикою, що стимулює розвиток мислення та емоційної чутливості учнів.

Мета статті – висвітлити особливості методики організації словникової роботи на уроках мовно-літературної освітньої галузі у початковій школі.